

FÖLDES BÉLA: NÉHÁNY ADAT A MAGYAR BANKÜGYRŐL

modern Magyarország, gazdasági haladásának két emeltyűje volt: a közlekedésügy és a hitelügy. Itt kapcsolta be gróf *Széchenyi István* nagy reformmunkáját és a „Hitel” című korszakalkotó művében a hitelügy fejlesztését tűzte ki legsürgősebb feladatnak. Bár már a tizenyolcadik század végén és a tizenkilencedik század elején sűrűn hangoztatják a hitelügy fejlődésének és különösen bankok felállításának szükségességét, a napóleoni háború okozta papírpénzáradat súlyos utóhatásai és a megfelelő hiteltörvények hiánya soká hátráltatták a hitelügy erőteljesebb kibontakozását. Hozzájárult még az osztrák kormány állandó gáncsvetése. Mégis a bécsi kormánynak Ausztriát dédelgető és Magyarországot kiszipolyozó rendszere a hitelügy és a közlekedésügy terén kevésbé érezte magát, mint pl. a vámügy, az adóügy terén és így a hitelügy körül a haladás több kedvező tünetét állapíthatjuk meg már az 1825-iki évvel meginduló reformkorszakban. 1839-ben alapítottott a Pesti Hazai I. Takarékpénztáregyesület, 1841-ben a Pesti Kereskedelmi Bank, – a bécsi kormány nagy huzavonája után. 1863-ban létrejött a földhitelügy céljaira a Magyar Földhitelintézet mint altruisztikus intézmény. Az Ausztriával 1867-ben kötött úgynevezett kiegyezés nagy lendületet adott a bankügynek és általában a hitelügynek, amint ezt a következő szám- adatok mutatják.

A bankok száma tett:

1842	.....	1
1850	.....	1
1860	.....	1
1870	.....	65
1880	.....	107
1890	.....	170 stb.

A világháborút megelőző korszak utolsó békés évében (1913) pedig volt összesen:

bank és takarékpénztár.....	1826
földhitelintézet.....	4
hitelszövetkezet.....	3137
Összesen:	4967

A magyar bankügy terén igen korán kapcsolódott be a külföldi tőke. Eltekintve az osztrák bankoknak Magyarországon létesített fiókjaitól és bizományosaitól, továbbá az 1873-iki tőzsdeválság után megszűnt francia-magyar banktól, a külföldi, nevezetesen francia, angol, német tőke közreműködik bankjainknál. Újabban pedig az amerikai tőke is nagyobb mértékben jelentkezik termékenyítőleg hiteléletünkben.

Mekkora fejlődést vett a hitelügy, azt különösen a következő, a fontosabb üzletágakra vonatkozó adatokból látjuk, melyek az utolsó békeév viszonyait visszatükröztetik:

a) Aktív üzletek (ezer koronákban):

bankszerű váltótárca visszleszámítolás nélkül .	2,869.980
hiteltulajdonosi váltótárca	38.274
lombardkölcson	272.645
folyószámlahitel	1,436.331
jelzálogkölcsonök	2.934.561
törvényhatósági, községi stb. kölcsonök . . .	976.267

b) Passzív üzletek (ezer koronákban):

takarékpénztári betétek	3,603.958
betét folyó- és csekkszámllára	866.851
zálogkölcsonlevélforgalom.....	1,843.594
községi kötvények	1,141.299

A bankoktól több tekintetben különbözve, de nagyjában ugyanazokat az üzleti ágakat művelve, a magyar hitelélet igen fontos szervei a *takarékpénztárak*, amelyek nálunk nagy elterjedést találtak. A magyar

takarékpénztárak nem emberbaráti intézetek, mint rendszerint a külföldiek, habár az 1839-ben alakított Pesti Hazai Takarékpénztár inkább ezzel a jelleggel bírt. Azonban néhány évi működés után ez az intézet is átalakult részvénytársasággá és ezzel a jelleggel bírnak az azóta alakult takarékpénztárak. Csak itt-ott keletkeztek községi takarékpénztárak, így legújabbban (1928) a fővárosban. A takarékpénztárak eszerint inkább a betéti bankokhoz hasonlítanak, üzletágaik között szerepel egyfelől a takarékpénztári betét, másfelől a jelzálogkölsön. A rövidlejáratú tartozásoknak ily módon hosszúlejáratú kölcsönökké való átalakítása természetesen nem egészen megfelelő és nehéz időkben a takarékpénztárakat razkódtatásoknak teszi ki. Újabbban az üzletágak aránya javult, amint az a fővárosi takarékpénztáraknál nem is volt olyan kedvezőtlen, mint számos vidéki takarékpénztárnál. Sok takarékpénztár igen szerény alaptőkével alakult, ami a betéteknek kevés biztosítékot nyújt, viszont természetesen nagy nyereséget osztottak ki, úgyhogy akárhány takarékpénztár évi nyeresége egyenlő volt az alaptőkével.

Fontos szerepet játszanak a hitelélet terén a *hitelszövetkezetek*, úgy az ipari, mint különösen a mezőgazdasági hitelszövetkezetek. Főleg az utóbbiak terjedtek el nálunk a kisgazdák tőkeszükségeinek kielégítésére. A hitelszövetkezetek különösen a múlt század kilencvenes éveitől kezdve alakultak, – bár még mindig nem elegendő számban – jótékony hatást gyakorolva a kisbirtok körében. A hitelszövetkezetek központi szervvel bírnak az ország fővárosában: a hitelszövetkezetek országos központja, 1926-ban a hitelszövetkezetek száma 1221, tagjaik száma 445.182.

A hitelintézetek sorában úgy is, mint betétgyűjtő, úgy is mint a fizetési mechanizmust tökéletesítő szerv, említendő a *postatakarékpénztár*. A postatakarékpénztár működését a következő adatok tüntetik fel:

	1923-24	1924-25	1925-26
betétek betéti könyvre (millió K)	4.718	68.723	132.892.9
csekkszámára (millió K)	416.078.4	1,857.984.8	2,002.389.3
folyószámlakövetelés (millió K)	139.629.3	1,254.637.9	1,293.765.9
csekk- és klearingforgalom: befizetések (millió K)	36,571.145.3	64,991.756.7	77,730.889.9
kifizetések (millió K)	30,193.959.4	64,837.970.2	77,564.962.8

Az adatok nemcsak a postatakarékpénztári intézmény fejlődése mellett tanúskodnak, hanem amellet is, hogy a gazdasági élet megerősödött.

Végül fontos szerve a magyar hitelügynek az 1916-ban létesített *Pénzügyi Központ*. A világháború folyamán ugyanis az az aggodalom támadt, hogy a béke beálltával a különben is túlnagy számban létező hitelintézetek katasztrofális helyzetbe kerülhetnének. Ez a körülmény

szülte azt az eszmét, hogy a fúziók és esetleges felszámolások keresztülvitelére központ létesíttessék, mely a szorult helyzetbe került hitelintézeteket lehetőleg támogassa, mindenekelőtt pedig az üzletvezetés szakszerű revíziójáról gondoskadjék. Kemény parlamenti harcok után, melyeket az ellenzéknek abbéli félelme okozott, hogy a kormány az intézetet pártcélokra fogja használni, az intézet 1916-ban létrejött. A pénzügyintézet tagjai az államon kívül a pénzügyintézetek, melyek szövetségi alapon egyesíttetnek. Az intézet feladata a közgazdaság érdekeinek előmozdítása, tekintettel a bankügynek egészséges fejlődésére és kórtünetek orvoslására, az államhitelek érdekeinek előmozdítása, az osztályorszájáték vezetése, a szovjetszerveknek és a hadi központoknak likvidálása, nosztrifikálás stb. 1920-ban a törvény elrendelte a kötelező könyvrevíziót minden oly hitelintézetre nézve, melynek tőkéje 40 milliónál csekélyebb. A proletárdiktatúra a központot is hatalmába kerítette, az intézet azonban azt a nehéz korszakot nagyobb károsodás nélkül túlélte. Az intézet kötelékébe tartozott 1928 végén 550 hitelintézet.

A magyar hitelügy erőteljes fejlődésének egyidőre véget vetett a trianoni békeparancs. Trianon előtt Nagy-Magyarország hitelszervezetileg* szoros egységet képezett. A hitelszervezeti koncentráció 1918-ban jobbadán keresztül volt vive; úgy a mobil, mint az immobil hitel terén a centralizáció a budapesti központi intézményekben meg volt valósítva, amelyek gyökerei több mint egy félszázad óta elnyúltak az ország legtávolabbi sarkaiba. A trianoni parancs ezt a szervezetet teljesen szétrombolta. Nagy csapás volt a magyar hitelszervezetre az is, hogy az utódállamok kivétel nélkül a volt Magyarország területén maradt leányintézeteket és fiókokat nacionalizálták és ezzel mesterségesen elvágták azokat a kapcsolatokat, amelyeket hosszú évtizedek munkájával sikerült létrehozni. A budapesti intézetek több százra tehető pénzügyintézeti érdekeltségei az elszakadt területeken csaknem kivétel nélkül más kezekbe kerültek. Az ország feldarabolása folytán a hitelintézetek körül szenvedett veszteséget a következő számok mutatják: A pénzügyintézetek (bankok és takarékpénztárak) száma volt Nagymagyarországon 4780, ebből elveszett 2919; maradt 1861, vagyis 38.9%. A pénzügyintézetek saját tőkéjéből elveszett 29.9%. A takarékpénztári betétekből elveszett 32.6%. Üzletágak szerint jutott az elszakított országrészekre a váltóleszámitolásból 37.6%, a jelzálogkölcönből 17%.

A magyar bankügy végzetes rázkódtatásoknak volt kitéve az 1919 március 21-től augusztus 1-ig garázdálkodó bolsevizmus idején. Mint a kapitalizmus és a burzsoázia erős várai, lerombolás várt rájuk. Mint szervei a pénzforgalomnak, el kellett volna tűnniök, bár a bolsevisták orthodoxiája nem volt elég erős, hogy egyenesen a pénzügyintézményt, mint a magántulajdon egyik legerősebb szervét, halálra ítélte volna. A ban-

kok bezárattak, a betétek és safe-k lefoglaltattak, részben kifosztattak, a vezető emberek elbocsátattak, börtönbe vettek és az intézetek élére éretlen banksihederek állítottak, akik között félművelt, rosszul fizetett és tévútra csalt bankhivatalnokok is voltak. A bankok és ügyfeleik óriási kárt szenvedtek, különösen az a háládatlan és kockázatos feladat jutván nekik, hogy a szocializált üzemek szükségletét és deficitjét fedezzék. Az osztrák-magyar bank jegyei hamisítottak, a devizák és valuták ellopattak. A pénzforgalom teljesen megzavartatott és minduntalan megakadt. A közönség a szovjet által kiadott bankjegyekkel szemben tartózkodólag viselkedett, mindenki kék jegyeket (az osztrák-magyar bank jegyeit) kereste, bár ezek forgalmon kívül helyeztetek és használatuk halállal büntettetett. Különösen a falu népe terményeit csak kék bankjegyekért adta és még a vörös hadsereg katonái is kék jegyekkel voltak kénytelenek fizetni. Ezeknek a jegyeknek nagy ázsiójuk volt. A rendszer egész jellemtelensége kifejezésre jutott abban, hogy a közönség halálbüntetéssel fenyegettetett a kék bankjegyek használata esetén, a népbiztosok és csőcseléke pedig a fizetésüket kékpénzben vették fel.

2. SZERVEZET

A magyar bankok, beleértve a takarékpénztárak nagy részét is, majdnem kizárólag részvényekre alapított intézetek, magánbankok csak nagyon kis számban és kisebb jelentőséggel szerepelnek. Hitelintézetek alapítása jogilag szabad és részint ez vezetett a szükséglet meghaladó hitelintézetek létesítéséhez. Csak a bank jegy kibocsátási üzletág volt mindig egyedáruságilag szervezve. A banküzletben működő cselekvő tőke többnyire belföldi, de a külföldi tőke részesedése is elég jelentékeny. Egyes intézeteknél az állam is érdekelve van, ahol ugyanis magasabb közérdek ezt kívánatossá teszi. A világháború után a pénz elértéktelenedése következtében a tőke felemelése szükségessé vált, aminek a nagyobb intézetek meg is feleltek. A koncentráció és affiliáció is erősen érvényesült. Ez időben a külföldi tőke bevonása, mely a valuta-differenciában nyújtott előnyöket kihasználta, nagyobb mértékben bekövetkezett. Mindamellet azonban mindenütt arra törekedtek, hogy a belföldi tőkének függetlenségét és befolyását biztosítsák. A banküzlet különböző ágai közül legkorábban fejlődött a kereskedelmi hitel a váltószámítolás alapján, valamint a fogyasztási hitel, kézizálog alapján. A telekkönyv létesítésével erőteljes fejlődést vett a hosszúlejáratú jelzáloghitel, míg a rövidlejáratú mezőgazdasági hitel sokkal lassabban fejlődött; azonban az új jegybank létesítésével a jegybank részéről ez is nagyobb figyelemben részesül. Egyébként a hitelszövetkezetek által is erőteljesebben ápoltatik. A

gazdasági forgalom fejlődésével az utalványozási és folyószámlái üzlet is intenzív ápolásban részesül. A nemzetközi kereskedelem csekélyebb jelentősége mellett a pénzváltó- és devizaüzlet azelőtt kisebb fontossággal bírt. Az osztrák-magyar monarchia területéből keletkezett újabb államok különböző valutái és a valuták nagy árhullámozása ezen üzletágak jelentőségét újabban emelte. A bankok árüzlete is a világháborúban nagy szerepet játszott, talán túlnagyot is. A magyar hitelintézetek korán foglalták el a Credit mobilier területét és nagy tevékenységet fejtettek ki alapítások, részesedések, emissziók, illetve finanszírozások útján. Egyes nagybankok kebelébe a legkülönbözőbb ipari, kereskedelmi, közlekedési, mezőgazdasági stb. üzletek tartoznak. A magyar hitelintézetek a passzív üzletágak közül különösen a betéti üzletet, a takarékpénztári betétek gyűjtését folytatják. Amellett a záloglevelek kibocsátása is nagy kiterjedést nyert. Ellenben a jegykibocsátás mindig szabadalmazott intézetre volt bízva. Az állammal is egyes esetekben a bankok nagyobb hitelüzleteket kötöttek; nagy szerepet játszottak állampapírok kibocsátása és konverziója esetében. Az állam nem egyszer felesleges, illetőleg függőben levő pénzkészleteit olcsó kamat mellett rendelkezésre bocsátja, különösen pénzzúke idejében. A magyar bankok tehát, mint látjuk, a banküzlet összes ágait művelik, úgy az aktív, mint a passzív üzleteket és az óvatos bankok mindig arra is tekintettel voltak, hogy a passzív és aktív üzletek helyes aránya által biztosítsák az üzlet likviditását, kerülve azt, hogy hosszúlejáratú aktív kölcsönök által a rövidlejáratú passzív kölcsönöket lekössék.

A magyar bank- és hitelügyre vonatkozó fontosabb törvények a következők: 1871. évi 34. t.-c. a földbirtokintézet kiváltságainak megerősítése; 1876. évi 36. t.-c. a jelzáloglevelek biztosításáról; 1878. évi 25. t.-c. az osztrák-magyar bankról; 1879. évi 34. t.-c. a Kisbirtokosok Országos hitelintézetének felállításáról; 1885. 9. t.-c. a postatakarékpénztár felállításáról; 1892. 17-21. t.-c. a valutareformról; 1924. 5. t.-c. a magyar nemzeti bank létesítéséről és szabadalmáról; 1928. 21. t.-c. az ipari jelzáloghitelről.

A működésben levő magyar hitelintézetek újabb fejlődéséről a következő adatok nyújtanak felvilágosítást.

a) Intézetek száma:

	1925	1926
részvénytársasági bankok és takarékpénztárak	818	781
földbirtokintézet	3	3
községi takarékpénztár	13	13
hitelszövetkezet	1210	1197

<i>b) Aktív üzletek:</i>		
váltók száma az év végén	1925 890.910	1926 1,185.933
a váltóállomány összege az év végén (millió koronákban).....	9.071.0	12.317.5
<i>Jelzálogkölcsonök:</i>		
földbirtokra	32.210	28.979
házakra és gyárakra	5.478	3.828
jelzálogkölcsonök összege (millió K)	101.862.3	1,261.278.4
<i>c) Passzív üzletek:</i>		
Takarékbetétek (millió K)	3,864.479.1	6,244.788.1
<i>d) Folyószámlaüzlet:</i>		
teljesített kifizetések (millió K)	252,631.761.5	325,680.450.5

3. JEGYBANKÜGY

Az osztrák-magyar monarchiában a XIX. század elején a napóleoni háborúk következtében beállott teljes megromlása a pénzforgalomnak többféle kísérlet után végre az 1816-ban létesített Osztrák Nemzeti Bank felállításához vezetett. Az Osztrák Nemzeti Bank Magyarországon nem nagy rokonszenvet váltott ki, ahol egyébként csak 1852-ben állította fel az első fiókot. A magyar államférfiak és közgazdák korán követelték az önálló magyar jegybank felállítását. Az 1848-iki márciusi forradalom is a jegybank felállítását 12 pontja közé sorozta. A független magyar kormány felállítása után ebből a programból annyi valósított meg, hogy Kossuth Lajos pénzügyminiszter szerződést kötött a Pesti Kereskedelmi bankkal, melynek értelmében a bank 12 millió forint erejéig 1 és 2 forintos jegyek kiadásával megbízott, melyek $\frac{2}{5}$ arányban nemes ércel voltak fedezendők. Ezen jegyeknek egy ideig magasabb árfolyamuk volt, mint az osztrák nemzeti bank jegyeinek. A függetlenségi harc leveretése után és az abszolutizmus rendszerével a magyar jegybank terve letűnik a napirendről és csak 1867-ben a magyar alkotmány visszaállításával éled ismét fel. Az ellenzék követelte az önálló vámterület és az önálló magyar jegybank létesítését. Hosszadalmas tárgyalások után az osztrák nemzeti bank paritási alapon átszerveztetett és 10 évre a jegy kibocsátás szabadalmával felruházott. A bank az Osztrák-Magyar Bank nevet vette fel. Ezen új szervezés után, mely miatt

a banknak akkori vezetője az intézet tönkremenését jósolta, a bank nagy lendületben fejlődésnek indult. Az új szervezet alapvonalai a következők voltak: Bécsben és Budapesten önálló bankintézetek állítanak fel. Az intézet vezetése paritásos főtanácsra bízatik, mely különösen a diszkontópolitikáról dönt és üléseit felváltva Bécsben és Budapesten tartja. A bank kormányzója felváltva magyar és osztrák állampolgár. A magyar igazgatás élén magyar, az osztrák igazgatás élén osztrák alkormányzó áll. A magyar hitelszükséglet kielégítésére, a váltóleszámitolás számára 50 millió forint minimális összeg állapított meg. A bank által kivételesen folytatott jelzálogüzlet túlnyomóan Magyarország számára szolgált. Tíz év lefolyása után a bank szabadalma meghosszabbított és a paritásos szervezet tovább fejlesztett. A későbbi súlyos politikai helyzet következtében a szabadalom csak ideiglenesen hosszabbított meg. Az ellenzék, mely 1906-ban kormányra jutott, régi programját meg akarta valósítani és midőn aztán éppen ezen követelménye miatt a kormányról lezorított, 1911-ben a bankszabadalom meghosszabbítása körül heves parlamenti harc fejlődött ki, mely azonban az ellenzékre nézve sikertelen maradt. Az önálló jegybank helyett a kormány a készfizetések felvételét ígérte, egyelőre pedig a bank, mely jól bevált devizapolitikája által az újonnan bevezetett arany valutát megvédeni és megerősíteni tudta, részletes intézkedések által köteleztetett az aranyvaluta megvédésére. 1918. december 31-én a szabadalom lejárt és egy évre meghosszabbított. 1919. december 29-én megjelent egy kormányrendelet, mely szerint az Osztrák-Magyar Bank további intézkedésig tevékenységét folytatja. A Trianon-i és Szt. Germain-i szerződések egybehangzó intézkedései a bank felszámolását rendelték el. Ennek megfelelően az Osztrák-Magyar Bank jegyei 1920 márciusában lebélyegeztettek, 1921 elején pedig magyar államjegyek ellenében való beváltásuk megkezdett. Az Osztrák-Magyar Bank helyébe lépett 1921-ben az Állami Jegyintézet, ennek helyébe pedig 1924-ben a Magyar Nemzeti Bank. Az Állami Jegyintézet felállításával, mely tevékenységét 1921 augusztus 1-én megkezdte, az 1816-ban alapított jegybank befejezte pályafutását több mint 100 éves fennállás után. Utolsó korszakában kétségtelenül egyik legjelentékenyebb jegybankintézet volt, hatalmas szerve a kettős monarchia hiteléletének, sőt a világgazdaságnak, azonban az összmonarchia gondolatával annyira össze volt forrva, hogy Magyarország igényeit teljesen kielégíteni nem tudta.

A magyar jegybankügy történetéhez tartozik annak felemlítése, hogy az 1867-iki kiegyezés után kétségessé válván az osztrák jegybanknak jegy kibocsátó szabadalma, új központi jegyintézetnek létesítése vált szükségessé és így keletkezett 1873-ban a „Magyar Leszámitoló és Kereskedelmi Bank”-ról szóló törvény, mellyel a banknak a bankjegy kibocsá-

tási jog is biztosított volt. Az 1873-ban kitört nagy tőzsdeválság folytán a bank nem lépett életbe.

Míthogy, amint említettük, a trianoni békeparancs az osztrák-magyar bank felszámolását követelte, az új magyar jegybank felállításáig egy átmenetről kellett gondoskodni. Biztosítani kellett az osztrák-magyar bank jegyeinek kicserélését, a bank üzleteinek továbbvezetését és a magyar jegybank felállításának előkészítését. Ezért létesítették az állami jegyintézet, mely 1921 augusztus elsején kezdte meg működését. Az osztrák-magyar bank és egész szervezete az állami jegyintézet által átvétetett, mely a jelzálogüzlet kivételével tovább látta el a bank által alapszabályszerűleg művelendő üzletágakat.

A jegybankügy utolsó fejleménye az önálló magyar jegybank felállítása. Az 1924. évi V. t.-c. életbelépteti a Magyar Nemzeti Bankot, mint jegybankot. Ezzel egy régi óhaja a magyar nemzetnek teljesedésbe ment, igaz, szomorú körülmények között. Az intézet 1924 június 24-én kezdte meg működését. Alapelvei nagyjában ugyanazok, mint a volt magyar-osztrák jegybankéi. A jegykibocsátást a bank kizárólag gyakorolja és szabadalma 1943 december 31-ig tart. A bankjegyek fedezeti rendszere a következő: az egész bankjegyforgalomnak, hozzáadva az azonnal lejáró tartozásokat, de levonva az állam adósságát, az első öt év alatt húsz százalékkal, a további öt év alatt huszonnyolc százalékkal és a hátralevő idő alatt harminchárom és egyharmad százalékkal kell az érckészlet által, amelybe valuták és devizák is beszámíthatók, fedezve lennie. A bankjegyforgalom fedezetéül szolgálnak továbbá alapszabályszerűen leszámított váltók (közraktári zálogjegyek), oly devizák, melyek az ércfedezetbe be nem számíthatók, belföldön fizetendő külföldi értékekről szóló váltók. A készfizetések megkezdése után a bankjegyek legalább egyharmadrész erejéig érc- (ill. valuta- és deviza-) fedezettel bírnak. A készfizetések megkezdéséig 25 millió aranykoronát kell mindig az említett értékekben Európa és Amerika főbb piacain tartani. A bank köteles oly aranykészlet gyűjtéséről gondoskodni, hogy mihelyt a pénzegységnek az aranyhoz való új aránya meg lesz állapítva és az államnak a bankkal szemben fennálló adóssága 30 millió aranykoronára lepad, a készfizetések megkezdhetők legyenek. Az új értékarány törvényes megállapítása után a bank köteles budapesti főintézeténél aranyrudakat a törvényes pénzláb szerint bankjegyekre kívánatra bármikor beváltani. A bank tiszta jövedelméből részesedés illeti az államot, mely részesedés – épúgy, mint a bankjegyek utáni adó – az államnak a bank iránt fennálló tartozásának törlesztésére fordítandó. A bank üzletágai: a) leszámítolási üzlet; b) kölcsönüzlet; c) betéti, letéti és giróüzlet; d) utalványozási üzlet; e) bizományi üzlet. A jegybank nem foglalkozik sem takarékpénztári betétek elfogadásával, sem záloglevelek ki-

bocsátásával, minthogy a jegykibocsátás útján amúgy is fizetési eszközök-höz jut, továbbá nem foglalkozik jelzálogkölcönökkel, ellenben erejéhez képest és amennyiben ez a bank likviditásával összegyeztethető, rövid, legfeljebb hathavi lejáratú gazdasági váltókat leszámítol a mezőgazdaság támogatására.

A magyar nemzeti jegybank működésének főbb mozzanatait a következő adatok tükröztetik vissza:

	1927	1928
pengő		pengő
Alaptőke	34,756.095.-	34,756.095.-
Műveletek összege	37,280,809.884.38	44,551,031.864.71
Pénztári forgalom	31,690,250.721.13	36,887,270.319.13
Érckészlet	317,505.739.80	263,551.574.60
Ebből arany	196,863.947.79	201,082.578.84
Jegyforgalom (1927 dec. 31)	486,754.101.32	513,460.538.37
Bankjegyek fedezeti aránya	46.41%	40.10%
Váltóleszámitolás	2,558,806.466.31	3,078,472.154.68
Leszámitolt váltók átlagos összege.....	1.296.58	1.317.21
Leszámitolt váltók átlagos lejáratú ideje, rendes váltóknál 40 nap		39 nap
Leszámitolt váltók átlagos lejáratú ideje, mezőgazd. váltóknál 169 nap		160 nap
Megóvatolt váltók	0.143%	0.179%
Pengő		Pengő
Giroforgalom (államin kívül) befizetések	7,660,783.355.87	9,774,847.46095
Giroforgalom (államin kívül) kifizetések	7,636,155.022.34	9,770,442.025.62
Tiszta jövedelem	12,625.673.23	13,114.174.19
Osztalék	11%	12½%
Állami részesedés	3,932.926.65	3,996.950.94

4. ÖSSZEFOGLALÁS

A magyar hitelügy jelenlegi állapotáról a következő képet nyerjük: Ha egyfelől Magyarország feldarabolása a magyar bankügy hatalmas hálózatát szétszakította, úgy másfelől a háború után a pénzrendszer teljes lerombolása és a rövid tőzsdefarsang után következő bojt, az ingótökének ezzel járó, jóformán teljes megsemmisülése, állampapírok, záloglevelek, takarékpénztári betétek elértéktelenedése, a hitel-forgalom eszközeit elpusztította és a hitel alapját, a bizalmat, megsemmisítette. Ilyen légkörben a hitelélet elsorvadt. A tőkeképződési processzus megakadt, a fixkamatozású értékpapíroknak nem volt vevőjük. A hitelnyújtás nagy kockázattal járt. Az összeköttetés a külföldi pénzpiacokkal megszakadt. Mindmegganyai körülmény, mely a hitelintézetek működését megakasztotta. A pénzérték stabilizálásával, az államháztartás rendezésével, a közgazdaság gyógyításával a bankügyre nézve is beállott a gyógyulás lehetősége. Egyúttal nagy feladatok hárultak a bankokra. Az államháztartás rendezése és egyensúlyának biztosítása súlyos terheket hárított a gazdasági életre, melynek életképessége erősen megtámadt, ami tömeges csődökben és kényszeregyezésekben jutott kifejezésre.

A közgazdasági élet minden ágában újszerű hitelberendezésekre volt szükség. A termelés minden csoportja, a kisgazdák, a kisiparosok, a kis-kereskedők nagyobb figyelembevételt követeltek. A nagyipar számára az ingó jelzáloghitel lehetőségét kellett biztosítani. Gondoskodni kellett a zálogleveleknek a nemzetközi piacokon való elhelyezéséről. A birtok-reform keresztülvitele, illetve a váltságösszegek kifizetése is bankügyi műveleteket tett szükségessé. A jegybanknak, mint láttuk, a mezőgazdasági rövid lejáratú hitelről is kellett gondoskodni. Szervezetileg is átalakult sok irányban a magyar bankügy. A nemzeti jegybank, mint kizárólag a magyar hitelügy szerve, a revizori intézmény, a túltengő hitelintézetek fúziója, mind megannyi állomás a magyar hitelügy fejlődése útján. Az újszerű és bonyolultabb feladatok egyfelől, a külföldi köteleknek a kis országra nézve nagy fontossága másfelől magukkal hozták, hogy a bankügy helyes vezetése a gazdasági élet tudományos megfigyelését és kutatását követelte. Egyes nagyobb intézetek, így elsősorban a jegybank, tudományos osztályt szerveztek a bankügyi problémák tanulmányozására. Egyes intézetek, így a Pénzintézeti Központ stb. időnkénti közleményekben számolnak be a gazdasági élet helyzetéről. A takarékpénztárak és bankok szervezete (Tébe) szakmunkák kiadását tette lehetővé. Mindez bizonyítéka annak, hogy hitelintézeteink felismerték, miszerint az új idők új feladatok elé állítván őket, öntudatosan kell törekedniük egy magasabb színvonal elérésére és a magyar közgazdaság hatékony támogatására. A magyar hitel- és bankügy, ha vannak is egyes kevésbé örvendetes, kevésbé egészséges tünetei, egészben véve magasabb fejlettségi fokon áll és leszámítva az ország tőkeszegénységét és a működési kör szűkebb voltát, nem helyezhető a haladottabb nyugat mögé.

